

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXV. (19)

No. (števil.) 15

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

14. aprila 1966

V Emavs

V starih dobrih časih smo za Veliko noč hodili v Emavs. Ne tja k Jeruzalemu kamor sta „pot'vala“ dva učenca Gospodova, kakor poje naša velikonočna pesem, ampak v Emavs v prenešenem pomenu besede.

Ne velikonočno nedeljo ni žel nihče od doma, kakor tudi ne na božični dan. Velikonočni ponedeljek je bil včasih zapovedan praznik, pa tudi potem, ko je bil ta dan oproščen prazničnih dolžnosti, so ga ljudje kar naprej praznovali, morda ravno zato, ker so ta dan hodili drug k drugemu na obiske in voščiti vesele praznike: hodili so v „Emavs“.

Bila je to prelepa navada. Ta dan so se zopet počele ali obnovile razrhljane družinske vezi. Hči je s svojim možem in svojimi otroki prišla na dom svojih staršev; možje so pobliže spoznali dom svojih tastov in vnuki so v naročju dedka ali babice dobili tisti del toplote, ki jim je morda v domači hiši manjkalo. Niso prišli praznik rok in niso sedli k nepogrnjeni mizi. Pobahali so se s svojim „žegnom“, ki so ga prinesli: kolač, gnjat, hren itd., pohvalili so bogato obloženo mizo svojih gostiteljev. Tudi dobre pijače niso pogršali.

Pa niso hodili v Emavs samo jest in pit. Važnejši je bil prijateljski pogovor, izmenjava misli, iskanje nasvetov, če treba tolažbe in navdihov za bodoče probleme in presenečenja.

Tako se je vedno na novo utrjal tisti zdravi čut, da mora rod skupaj držati. Saj je bilo v vsaki rodovini vedno tudi kaj neprijetnega: eden izmed mnogih: črna ovca — izgubljeni sin, drugi morda po značaju težak, eden trmast, drugi prepirljiv, eden skop, drugi lahkomišen, eden pobožen, drugi posvetnjak, eden bogat bahač, drugi skromen garač, ki nikakor ni mogel na zeleno vejo. Pa so se vendar zavedali, da tvorijo en rod in so ugled vsakogar branili pred drugimi, čeprav so se sami med seboj večkrat sporeli.

Kako lepo spričevalo za kako rodovino, če so ljudje o njih rekli: Ti pa res skupaj držijo.

Kako trpka obsodba, če je kako rodovino zadela sodba: V tej družini se pa nimajo radi; vedno se prepirajo in domače zadeve na veliki zvon obešajo!

Naš slovenski Emavs gre v pozabo. Tam doma in tu v svobodnem svetu, dirjamo v tovarne in pisarne in je vsak dan manj časa za obiske in razgovore. Zato se rušijo rodne vezi. Bratje in sestre, ki imajo domove v raznih delih velemesta, se redkokdaj vidijo. Ni časa Dedki in babice komaj poznajo svoje vnuke in se nimajo kaj pogovarjati z njimi. Starejši še žive v spominih na rojstni kraj in domači dom. V njih duh po slovenski materi zemlji ne bo zamrl, sinovi, ki so v neobglenih letih zapustili to, kar je bilo odraslim tako priraslo k srcu, pa vsega tega ne le nimajo, ampak mnogokrat tudi ne razumejo. Tako nastajajo tragedije: tam doma med starimi, ki s poslednjimi silami krčevito branijo rojstno grudo pred prodajom, in med mladino, ki jih vabi tovarna in navidezno lahko življenje službenca; tu po svetu pravtako: mladina na eni strani, ki se vključuje vsak dan bolj v ritem modernega življenja, ki je vse drugačno kot ono v naših časih in razmerah in pa stari rod, ki mu ta sprememba ne gre v glavo in ki hrepeni po dnevu, ko se bo vse spet obrnilo v stare tere. Koliko razlogov za spore!

Naj bi naš Emavs ostal! V stari obliki in po starih navadah ga ni več, v duhu pa lahko živi: to je ozače skupnosti, prijateljstva, dobrote, pa tudi uvidevnosti in potrpežljivosti, ki mora vladati v slovenskih rodovih.

Stari rod moramo spoštovati. Ta rod je dal življenje mlajšim in je v dobi, ki mu je bila odmerjena, spolnil svojo dolžnost in v obrambo resnice plačal strašno žrtev. Modrost in izkušnja starejših je mladim vedno potrebna.

Stari rod pa mora tudi vedeti, da kolo časa nikdar ne miruje. Mladino mora razumeti in jo v borbi za vse dobro spremljati, čeprav v marsičem z njo ni več v vsem soglasen.

Se še spominjate zgodbe, ki smo jo brali v šolskih žitankah: o fantku, ki je nekaj tesal, pa ga očka vpraša, kaj

Vietnamska žaloigra

Amerikanci v Vietnamu so trenutno v izredno težkem položaju. Budistični nacionalisti so se skupno s katoliškimi vodji ter komunisti organizirali v odporiško gibanje proti vojaški vladi grala. Kyja, ki si je bil v zadnjih mesecih pridobil zaupanje ameriške vlade in vojaškega vodstva ter so prišli na dan z zahtevo, da mora v čim krajšem času izvesti volitve ter prepustiti vodstvo države civilni upravi.

Središče upora proti vladi je bilo mesto Da Nang, drugo največje mesto Južnega Vietnamu, v bližini katerega imajo Amerikanci eno svojih največjih vojaških in mornariških oporišč v boju proti komunističnim gverilcem Vietcong. Gral. Ky je zagrozil, da bo z vojsko upokoril upornike ter da bo župan Da Nanga obsojen na smrt, če se ne bo takoj pokoril vladi. Ker svoje grožnje gral. Ky ni uresničil, temveč so Amerikanci evakuirali večino svojega civilnega osebja iz Da Nanga, so budistični uporniki povečali izgrede ne samo v Da Nangu, temveč tudi v Saigonu in drugih mestih. V prve vrste demonstracij pošiljajo do kvečjemu petnaest let stare dečke, ki uničujejo imetje prebivalstva po ulicah in povzročajo zmešnjavo, v katero se potem zaženje odrasli organizirani demonstranti.

Demonstracije so naperjene tudi proti Amerikancem in njihovi politiki v Vietnamu. Po mnenju nekaterih budističnih vodij bi se Južni Vietnam že pomiril s Severnim, če Amerikancev ne bi bilo v njihovi državi. Opazovalci ne dvomijo, da igrajo pri teh izgredivih

spet veliko vlogo komunisti.

Budisti so doslej s svojim pritiskom zrušili že več vlad v Južnem Vietnamu. Pri zrušenju vlade Diema so jim pomagali Amerikanci. Od takrat dalje bi Amerikanci radi imeli red v Južnem Vietnamu, da bi se lažje posvetili uničevanju komunističnih gverilcev in tako obdržali ta strateški del jugovzhodne Azije izven komunističnega bloka.

V sedanjih izgredivih budisti zahtevajo, naj bi vojaška vlada grala. Kyja „demokratizirala“ državo. V enem izmed proglašev na prebivalstvo budistično vodstvo npr. trdi naslednje: „Vlada je začela uničevati demokratični duh v državi, ker noče pristati na ljudske zahteve. Poskusili smo vse, da bi se sporazumeli z vlado, toda smo ostali na žalost razočarani. Leta 1967, ki ga je Kyjeva vlada določila za volitve, je preveč odmaknjeno. Vlada trdi, da je mogoče demokracijo graditi v enem ali dveh letih. Mi vemo to. Toda, zakaj je ne bi začeli graditi takoj?“

Take vrste demagoški proglašuje v državi, ki se bori za življenje in smrt s komunistično gverilo, pač koristijo le komunizmu, v ZDA pa se po pravici mnogi sprašujejo, zakaj naj bi reševali Vietnamec pred komunizmom, če sami tega nočejo. Toda ne gre v resnici za Južni Vietnam, temveč za varnost pred komunizmom vse jugovzhodne Azije in končno vsega svobodnega sveta. Vietnam je le ena izmed točk boja med svobodo in komunizmom, ki bo trajal tako dolgo, dokler komunizem ne bo podlegel.

Komunistični sklepi v Moskvi

Zborovanje sovjetske KP v Moskvi, ki ga uradno imenujejo 23. kongres, se je zaključilo petek 8. aprila. Udeleževali so se ga kot opazovalci delegacije komunističnih strank z vsega sveta. Delegacija jugoslovanske KP je vodil Aleksander Ranković, Titov policijski minister. Na zborovanje ni bil pripuščten noben zahodni časninar, tako, da je bil svobodni svet odvisen le od poročil uradne sovjetske agencije Tass. Tudi v satelitskih državah je časopisje objavljalo le poročila sovjetske agencije Tass.

Vso dobo svojega obstoja se ZSSR ne more izmotati iz tkzv. petletnih gospodarskih načrtov. Kljub govoricenju o svobodni trgovini in o uvajanju „kapitalističnih“ metod v sovjetsko gospodarstvo, se Kosygin ni mogel rešiti novega petletnega gospodarskega načrta 1966/1970, ki so mu ga pripravili sovjetski gospodarski „strokovnjaki“. Pametnejši od svojih prednikov je bil Kosygin v toliko, da je povedal, da so cilji novega petletnega načrta manjši od ciljev petletnih načrtov Hruščova in drugih sovjetskih vodij, ker pač niso dosegljivi v še tako „popolni“ sovjetski družbi.

Vseh nedoseženih rezultatov v sovjetskem gospodarstvu je bil seveda kriv Hruščov, kakor je pač navada v Kremlju, da krivdo za neuspehe mečejo na dela, in mu fantek odgovori, da dela korito, iz katerega mu je dajal jesti, tako, kakor on daje jesti dedku iz lesenega koriteca.

Upajmo, da se ta zgodba med nami ne bo nikdar uresničevala. Zgodba matere, ki sem jo videl umirati s kletvijo na ustih: preklinjala je svojih petero otrok, ki nihče ni hotel priti k materini bolniški postelji: — zgodba hčera in sinov, ki jih je policija in sodnija preganjal, ker so se eden za drugim branili vzeti pod streho obolelega očeta, ki je vsem pomagal do izobrazbe, kruha in blagostanja, pa je na stara leta bil vsem le v nadlego.

V uvodniku ge. Anice Krajeve Baucais in Filemona v zadnji številki Svob. Slovenije (7. 4. 66) nastala napaka v stavku „Zavest, da sta z božjo pomočjo storila za družino vse, kar sta mogla, ju napolnjuje z nemirom“ (1. stolpec zadnji odstavek v 5. vrsti zgoraj). Bravci so jo gotovo sami ugotovili in popravili, ker se mora konec stavka pravilno glasiti „ju napolnjuje z mirom“ in ne „nemrom“.

sygin bodisi pod pritiskom sovjetskih komunističnih konservativcev ali pa iz lastnega nagiba vrača na nekaterih področjih na preizkušene Stalinove metode vladanja: centralizacija partije in države. Zato je preimenoval sedanji prezidij v politbiro in položaj prvega tajnika sovjetske KP v glavnega tajnika sovjetske KP, kakršno je bilo vodstvo partije v Stalinovih časih. Iz po-

litbiroja sta bila odpuščena stara komunistična 70 letni Mikojan in 77 letni Svernik, na švernikovo mesto pa je bil imenovan 67 letni Arvid Y. Pelse, visok funkcionar sovjetske tajne policije in vodja partije v Latviji. V politbiroju je sedaj predsednik partijske kontrolne komisije. Na Mikojanovo mesto ni bil imenovan nihče, tako da politbiro sedaj šteje enajst članov.

Papežev poziv za mir

Papež Pavel VI. je v velikonočnem nagovoru na rimsko množico na trgu sv. Petra opozarjal svet, da je po zadnji vojni, ki je svetu povzročila toliko gorja, prihajala močno do izraza želja po „odpuščanju, bratstvu, edinosti in miru med narodi“.

„Z neizmerno žalostjo pa ne moremo nehati opozarjati,“ je dobesedno nadaljeval papež svoj nagovor, „da je da-

nes ta želja vedno slabša in da tu in tam obstaja nevarnost, da se sprevrže v totalitaristične ideologije, v rasizme, ambiciozne nacionalizme in v sistematične socialne boje nevarnih ter nasprotujočih si sil.

Svet je še vedno potreben luči modrosti, moralnih moči, ne varljivega upanja, miru, blaginje, edinosti. Zaradi tega se ne bojimo izjaviti: Svet potrebuje Kristusa.“

I Z T E D N A V T E D I N

Tradicionalni šilski demokratični politični stranki, konservativna in liberalna, sta sklenili združenje v novo politično skupino, ki naj bo „bolj v soglasju s stvarnostjo, ki jo sedaj preživlja svet“. Obe stranki sta na svojih zborovanjih zaupnikov iz vse države določili vsaka po 50 zaupnikov, ki imajo nalogo v najkrajšem času sklicati ustanovni občni zbor nove politične stranke. V to stranko bo vstopila tudi Narodna akcija, ki jo vodi Jorge Prat.

Zaupniki šilske kršč. demokratične stranke so na zadnjem sestanku izrekli zaupnico vodstvu stranke in vladi za dosejanje delo. V resoluciji med drugim poudarjajo, da bo stranka na vladi do vseh posledic izvedla agrarno reformo ter ostalo socialno zakonodajo. Kongres stranke bo od 8. do 12. junija. Zadnji je bil leta 1959.

V Boliviji se je biv. sopredsednik vojaške vlade in s predsednikom vlade gen. Ovando tudi glavni poveljnik vojske končno odločil, da bo pri julijskih volitvah predsedniški kandidat Fronte narodne revolucije, ki je lani zrušila režim dr. Paz Estenssora.

V Dominikanski republiki bo pri junjskih volitvah znova nastopil kot predsedniški kandidat Dominikanske revolucionarne stranke Juan Bosch, ki je bil za predsednika izvoljen tudi pri zadnjih volitvah, pa ga je vojska, kot znano, odstavila, ker da je bil preveč naklonjen komunistom. Poleg Boscha kandidira za predsednika republike tudi biv. predsednik Balaguer.

ZDA so od leta 1950 naprej podelile državam Latinske Amerike vojaške pomoči v višini 486.300.000 dolarjev. Največ vojaške pomoči je dobil Brazil in sicer 171.100.000 dolarjev.

Na Veliko noč so se začele na Irskem dvotedenske slavnosti v priložnost 50-letnice proglavitve irske republike. Na teh slavnostih se zlasti spominjajo slavni sedmerih irskih junakov, ki so jih leta 1916 Angleži ob izbruhu irske revolucije usmrtili ter vseh ostalih žrtev za irsko svobodo. Pri začetni slavnosti je bil navzoč 83-letni predsednik irske republike Eamon de Valera, od voditeljev irske osvobodilne revolucije v letu 1916 še edini živeči nosilec slavne irske osvobodilne epejeje.

Amerikancem se je po osemdesetdnevnih naporih končno le posrečilo pogniti iz Sredozemskega morja tri metre dolgo atomsko bombo, ki je ob le-

tski nesreči dne 17. januarja padla v morje blizu španske obale v kraju Palomares. Dvig bombe iz globine 800 m je spremljalo polno težav in ovir. Pri tem podvigu, ki je stal več desetih milijonov dolarjev, je sodelovalo 1200 vojakov in raznih strokovnjakov.

Prihod grške ladje cisterne Ionna v pristanišče Beira v portugalski koloniji Mozambique s tovorom 18.000 ton petroleja za Rodezijo, ki je lani sama proglasila svojo neodvisnost, je dal britanski vladni povod, da je zahtevala sklicanje Varnostnega sveta ZN. Ta je odločil, da v smislu njegovih prejšnjih sklepov, ni dovoljeno pošiljati petroleja v Rodezijo, ker da to predstavlja v sedanjem stanju te države „nevarnost za mir“. Zato Portugalsko naproša, naj ne dovoli pošiljati petroleja po svojem področju v omenjeno državo. Vel. Britaniji pa VS daje pravico, da lahko s svojimi ladjami s silo prepreči vsaki inozemski ladi dovoz petroleja v pristanišče Beiro za Rodezijo. V smislu tega pooblastila je angleška vojna mornarica že prestregla drugo grško petrolejsko ladjo Manuelo.

Sovjetski zunanji minister Gromiko bo 21. aprila prišel na obisk v Italijo. Komunistični večernik „Paese Sera“ ne izključuje možnosti, da bo ob tej priložnosti tudi zaprosil za sprejem pri papežu.

Poljski kardinal Štefan Wyszyński je v cerkvenem govoru v baziliki sv. Janeza rotli poljske vernike, naj se nikar ne boje trpljenja, ki lahko pride nadnje zaradi proslav tisočletnice, odkar so Poljaki sprejeli katoliško vero. Prav tako naj se ne boje zanj in za njegovo življenje, kajti sedanji čas je čas trpljenja. Prav tako je vernikom povedal, da so mu komunistični oblastniki tedaj, ko so mu sporočili, da ne dovolijo, da bi bil križ po državnih šolah v šolskih sobah, zatrjevali, da nimajo nič proti temu, če imajo ljudje križe po svojih domovih. Kardinal je naglašal, da se je od tedaj naprej znamenje križa še bolj vtisnilo v srca in duše poljskih vernikov.

Indonezija se bo vrnila v Združene narode, je izjavil novi indonezijski zunanji minister Adam Malik. Dejanski gospodar Indonezije general Suharto je pa na tiskovni konferenci z inozemskimi časnikarji napovedal, da bodo v Indoneziji ob pravem času vzpostavili povsem ustavni režim ter bodo izvolili tudi podpredsednika republike.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Kennedyjeva vdova v Argentini
Vdova umorjenega ameriškega predsednika Johna Kennedyja Jacqueline je velikonočne praznike preživela v Argentini. Po prihodu v Buenos Aires 5. aprila je bila istega dne na kosilu pri predsedniku republike dr. Illiji v predsedniški palači v Olivosu. Tu je časnikarjem izjavila, da je z otroci zelo vesela, da je v Argentini, kajti to je prva južnoameriška država, ki jo je obiskal predsednik Kennedy v svoji mladosti. „Želim,“ je dejala dosedeno, „da se moja otroka naučita tako ljubiti Latinsko Ameriko, kakor jo je ljubil njen oče. Smatrala sem, da je prav,

da ju povedem v Córdoba. Deležna bosta iste sreče, ki jo je tu doživel njen oče. V teku časa, ko bosta zrasla, bosta razumela zakaj je njen oče tako ljubil ta svet.“

Še istega dne je Kennedyjeva vdova s hčerko Karolino in sinčkom Johnom odpotovala k svojemu gostitelju dr. Miguelu Angelu Caranu v Ascocchingo v Kordobskih planinah, kjer je preživela velikonočne praznike na 5000 hektarjev velikem posestvu. Prosti čas je izrabljala za sprehode po parkih, za jahanje ture in tudi za kopanje.

Bivši argent. zunanji minister dr. (Nadaljevanje na 2. strani)

Pop Korošec oživiljen

Gornji naslov ne spada na dan 1. aprila. Tudi zgodba sama ne spada na predpustni terek, pa vendar je resnična in se je dogodila, kolikor moremo soditi po evropskih časopisih, koncem februarja. Do nje je prišlo takole:

Komunisti sami trdijo, da jih bodo lanske gospodarske reforme najbolj grizle ravno letos. To bo držalo, kajti denarja primanjkuje na vseh koncih; dolgovi iz dobe pred reformo je toliko, da se režim ne vidi iz njih: nedokončanih investicij pa ni nič manj; tistih par tisoč političnih tovarn se ne more znajti, občinski proračuni ščopajo, vsa javna uprava je v tihi krizi, godrnjanje nad centralizmom se je zagrizlo celo v najvišje komunistične vrste. V glavnem odboru jugoslovanske komunistične partije sta se že spopadli in se zmeraj bolj spopadala dve struji: za in proti reformi. Struja za reformo je številčno šibkejša, zato pa ima Tita in njegovo okoličnico na svoji strani; struja proti reformi nima tam zaslonbe, zato pa reformo bojkotira in sabotira.

Vse te težave so se nagrmadile na glavni odbor KPJ, ki je imel koncem februarja sejo, kjer ni ničesar zaključil, zato pa dal tovarišiji priložilo, da se pošteno zlasa med seboj. V tej strupeni debati je padla tudi beseda, menda si lasti njeno očetovstvo znani srbski komunist in Rankovićev pristaša Moma Marković, o „nacionalizmu popa Korošca“. Da bo položaj razumljiv, moramo omeniti, da sta Ranković in Marković za reformo, torej na strani tovariša Tita, in da imata svoje pojme o nacionalizmu, ki naj najprej pometa pred lastnim pragom, potem šele drugim očita to buržujsko bolezen. Marković je torej hotel samo poudariti, da sta Titov in njegov nacionalizem nekaj drugega kot Korošev, ki je Marković miogrede nanj obsil še nacionalizem znanega medvojnega generala Pere Živkovića.

Tako je torej ironija hotela, da smo se po svetu spominjali petindvajsetletnice Koroševe smrti na svoj način, glavni odbor jugoslovanske komunistične partije pa zopet na svoj. Kdo bi si mogel kaj takega misliti, recimo pred 20 leti!

Seveda se za „nacionalizem popa Korošca“ skriva čisto nekaj drugega, česar Titovci še nečesto priznati, pa bodo tudi, ko pride čas: skriva se razlika med Koroševom in Titovo dobo. Titova doba je postala za Jugoslavijo taka mora, da sili vse ljudi na spominje nazaj na dobo, ko „je bilo vse drugače“. Spomini se najbolj vrtijo okoli dejstva, da se je v Koroševu dobi najmanj 80% prebivalstvo boljše, kot se jim godi danes, in da je bilo takrat veliko, veliko svobode za vse, pristaše in nasprotnike režima. Izjema so bili samo poklicni sovražniki vsake svobode, to je komunisti, ki pa takrat številčno niso pomenili ničesar, kar sami priznajo.

Značilno je, da je Koroševovo ime priplovalo na vrh ravno v Beogradu, da pa je ta pejav rodil svoj odmev tudi v Ljubljani. Ko je namreč padla v Beogradu beseda o Koroševem nacionalizmu, so slovenski komunisti hitro začeli Beogradu razlagati, da tudi njihov nacionalizem ni tak, kot je bil Korošev. To nalogo so poverili predsednici Socialistične zveze Vidi Tomšičevi, ki je v nekem beograjskem časopisu dala obširno razlago, kako si nedeča tovarišija v Ljubljani predstavlja svoj slovenski nacionalizem. Kakšno podobo ima o Koroševem, še ni povedala.

Izjava tovarišice Tomšičeve se zvija na vse strani, končno pa mora po ovinkih vendarle dejansko, če že ne z besedami, priznati, da je imel dr. Korošec prav, ko se je že pred štirimi desetletji začel potegovati za isto narodno enakopravnost v Jugoslaviji, ki se sedaj zanjo pulijo Marinko in tovariši. To se pravi z drugimi besedami, da komunisti niso ustvarili in ne znajo ustvariti take Jugoslavije, da bi bili v njej Slovenci zadovoljni.

Izjava o nacionalizmu „popa Korošca“ ni nekaj nepričakovanega za tiste, ki že vrsto let opazujejo, kako se komunisti bojijo „klerikalizma“. Kadarkoli naštevajo svoje javne in prikrite sovražnike, zmeraj vtaknejo mednje tudi klerikalizem. Imajo pa pri tem smolo, da jim ljudje vsega tega ne verjamejo. Množijo se zmeraj bolj slušaji, da mora slovensko komunistično časopisje omenjati imena, ki niso bila daleč od Koroševovega nacionalizma in ki jih ni mogoče več zamolčati, ker vsi Slovenci vedo zanje, akoravno jih režim pokriva z uradnim molkom. Dogajajo se pa še druge stvari: ljudje že kar javno spra-

šujejo, zakaj je bilo to pred vojno tako, danes je pa drugače, to je slabše. Zakaj je danes na primer taka podivjanost med mladino, pred 25 leti pa tega ni bilo. Zakaj ne sme ponoči sama ženska več na ulico sredi Ljubljane, pred vojno je pa lahko hodila kjerkoli v Sloveniji? Zakaj sta zdravstvo in prosveta v stalni krizi vključ vsemu planiranju in napredku?

To so za komunistično partijo hude stvari, tudi v slučaju, če bi bila složna in solidarna. Kako šele jo morajo močiti sedaj, ko je v njej še polno struj,

Father Oman - umrl

Tako se je glasilo sporočilo, ki smo ga zaradi stavke poštarjev v Argentini dobili šele v torek 12. t. m. Povedalo je dalje, da so se mu iztekle ure življenja dne 15. marca v Bethanijskem domu sester bolničark v kraju Onamia, v pokrajini rodnini Minnesoti.

Z Omanovo smrtjo so Slovenci v ZDA izgubili eno svojih najvidnejših, najuglednejših in najzaslužnejših osebnosti. Pa ne samo oni, Slovenci sploh, kajti delo rajnega prelata ni bilo omejeno samo za Slovence v ZDA, ampak za Slovence po vsem svetu in v domovini. To svojo plemenito in človekoljubno delavnost je rajni razvijal z Ligo slov. kat. Amerikancev.

Rajni prelat John Oman — sam je v občevanju z ljudmi odklanjal vse visoke cerkvene nazive ter je želel naj ga farani, znanci in prijatelji enostavno kličejo „father Oman“ — se je rodil 22. maja 1879 pri Sv. Štefanu v Gozdu, t. j. v Brockwayu v Minnesoti, kjer je v ZDA najstarejše strnjeno slovensko naselje, staro že 100 let. V mladosti je bil najprej delavec v gozdovih, nato pa je služboval na železnici; ko je začel v sebi duhovniški poklic, je obiskoval najprej Kolegij sv. Janeza, nato pa še bogoslovje v št. Pavlu v Minnesoti. V duhovnika ga je posvetil 26. decembra 1911 slovenski ameriški škof Jakob Trobec. Novo mašo je pel naslednjega dne v domačem kraju, zatem pa že čez nekaj dni odšel na svoje prvo kaplansko mesto k Sv. Vidu v Cleveland, kjer je bil tedaj župnik msgr. Jernej Ponikvar, tedaj že znana slovenska duhovniška osebnost v ZDA. Tu je ostal do 1. septembra 1915, ko je za rajnim Josipom Lavričem prevzel župnijo Sv. Lovrenca v Newburghu.

V tej fari, ki ji je posvetil vso svojo ljubezen in vse svoje delo, je preživel nad 47 let. Vse, kar je danes šentlovenska fara, kar danes v Clevelandu pomeni, je Omanovo delo. Nanj spominja tu cerkev, župnišče, šola, farne ustanove in društva. Vsem so še v spominu njegovi duhoviti članki v Ameriški domovini. Pri Sv. Lovrencu je Oman delal, garal in vladal ter postal osrednja osebnost v Clevelandu. Njegovo župnišče je bilo za vse gostoljubno dom. Prelat Oman je bil tudi tisti, ki je škofa Rožmana v času njegovega največjega ponižanja kot človeka povabil k sebi ter mu odprl svojo gostoljubno hišo, v kateri je živel nato vse do svoje smrti. Za to njegovo plemenito dejanje so mu bili vsi pošteni Slovenci globoko hvaležni in mu tega slovenski narod nikdar ne bo pozabil.

Za njegove zasluge, ki si jih je pridobil s svojim delom za telesni in dušni blagor slovenskih ljudi v ZDA, ga je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman imenoval 12. marca 1936 za častnega kanonika ljubljanske škofije, danes nadškofije, dne 30. maja 1949 ga je pa papež Pij XII. izbral za svojega hišnega prelata.

Zasluzenega pokoja pa rajni prelat

Slovensko-argentinska odprava na Kontinentalni led 1966

Kot smo že zadnjič obljubili, prinašamo nekaj podrobnosti o letošnji odpravi bratov Skvarča in ledeniške predele južnih And.

Ekspedicijo so sestavljali štirje planinci: Peter in Jure Skvarča, Guzzi Mengelle in Osvaldo Troiani. Načeloval je tokrat Jure Skvarča.

Odprava je zapustila Buenos Aires 7. januarja. Iz prestolnice do mesteca Calafate na Lago Argentino, kamor so dospeli 13. januarja, je prepeljal fante in njih kramo g. Jože Vodnik, ki je že dolgo ključni mož Skvarčevih patagonskih podjetij, saj bi brez njega in njegovega avta problem prevoza v kraljico našel vse planinske zamisli. Od Buenos Airesa do čudovitih južnih And je namreč presneto daleč!

Za letošnji cilj sta si Skvarča izbrala najprej vrhove, ki se dvigajo med

ki imajo svoje varuhe celo v glavnem odboru KPJ, ki kroji usodo partiji in državi. Množijo se zato napovedi, da bo v partiji izbruhnila kriza, v njej bi ostali samo zmagovalci. Ne vemo, kaj pride. Verjetno bo pa kriza sprožila nove ostre debate, ki bodo rodile podobne odkritosrčne besede kot so o „nacionalizmu popa Korošca“. Tovariši so obudili spomin nanj, zatrli ga ne bodo tako lahko.

Tako lahko pride do tega, da bo nacionalizem popa Korošca ostal, nacionalizem tovariša Tita pa odromal v pozabo, četudi režim še ne bo padel.

I. A. v. A. D.

GORIŠKA IN PRIMORSKA

RAZPRAVA V DEŽELNEM SVETU

Pred časom je slovenski svetovalec dr. Jože Škerk vložil v svetu deželne Furlanija-Juljska krajina zakonski osnutek, ki predvideva nekaj važnih dopolnilnih členov k obstoječem kazenskem zakonu. Deželni svet sicer ne more sam sprejeti teh dopolnilnih norm, ker je za izdajanje zakonov pač pooblaščen zakonodajna skupščina. Toda po statutu ima dežela pravico predložiti parlamentu zakonske osnutke, ki neposredno zadevajo določeno deželo. Tako je slovenski zastopnik Škerk predložil deželnemu svetu predlog, naj se posluži pravice in predlaga parlamentu dopolnilne člene k kazenskemu zakonu. (Te dopolnilne člene smo svoječasno objavili v našem listu, zadevajo zaščito manjšine pred nasiljem nestrpežev in podobno).

Zanimiva je iz političnega vidika razprava v deželnem svetu, ki je bila v marčnem zasedanju tega sveta. Iz poteka razprave je bilo razvidno, da so se strinjale s predloženim osnutkom zakona vse stranke vladne leve sredine: kršč. demokracija, socialisti, socialdemokrati in republikanci ter tudi komunisti, proti pa so svedela bili neofašisti in liberalci. Deemokrščanski svetovalec Stopper je izjavil v svojem politično jasnem govoru, da ni naloga predstavnikov dežele, pripraviti dokončno besedilo zakona, pač pa si morajo prizadevati, da pride do izraza „določena politična volja — volja do spoštovanja pravic manjšine. Saj člen 2. italijanske ustave izrecno jamči neprekršljivost pravice ne samo človeka kot posameznika, ampak tudi kot člana družbenih enot, v katerih se razvija človekova osebnost. Ena družbenih enot, ki je najbližja človekovi osebnosti pa je jezikovna skupnost. Zato je zaščita narodnih manjšin osnovno načelo naravnega prava in tako ga tudi tomlači ustava italijanske države“.

Svoja izvajanja je Stopper podkrepil s citati iz enciklike Janeza XXIII. „Mir na zemlji“ in s citati znanega katoliškega filozofa jezuita Messinea. Na koncu je Stopper poudaril, „da bomo od manjšin lahko zahtevali lojalnost šele potem, ko bomo zajamčili popolno spoštovanje njihovih narodnih vrednot“.

Uspesna in ko so planinci 25. I. sestopali, so ugotovili, da se je ves spodnji ledenik pod njimi zrušil in zagrnjil vso njihovo smer. Z veliko težavo so se izotali iz kaosa razpok in pretečih majavih ledenih stolpov v tveganem nočnem umiku. Postalo jim je jasno, da je mogoče osvojiti Pico Norte samo z dolgotrajnim tehničnim plezanjem v skali izven ledenika, za tako smer pa so manjkala sredstva (klini in vrvi).

Tako so opustili misel na Pico Norte in se na nasvet g. Mastersa odpravili v zaliv Onelli, ki pelje do podnožij „kontinentalnega ledu“. Trojani jih ni več spremljal, ker se je moral vrniti v Buenos Aires, in ostali so samo trije.

Precej utrudljiv prehod od jezera preko nizkega obalnega pogorja jih je vodil do ledenika Agassiz, ki zliva svoj led v jezero Onelli prav kot šest drugih ledenikov, ki padajo iz notranjih belih ledenika je bilo zamudno radi velikih razpok, vendar so planinci prenesli velik del tovora preko vseh ovir in izkopal v sren kake tri ure nad ledenikom luknjo za višinsko oporišče. 7. februarja so se povzpeli na prvi brezimni vrh kakih 2.400 m, ki so ga krstili Cerro John F. Kennedy. Še ta dan so nameravali napraviti tudi Cerro Agassiz, a jih je zajelo eno tistih tipičnih patagonskih neurij in vse popoldne so se morali trdo boriti, da so se izmuznili iz mrzlih klešč belega viharja.

Šele 10. februarja se je vreme popravilo. Ko so planinci dosegli visoko planoto, so se razdelili, da bi tako bolje izkoristili kratko razdobje lepega vremena in dosegli čim več vrhov. Medtem ko sta se Peter Skvarča in Guzzi Mengelle odpravila na Cerro Agassiz, je Jure Skvarča krenil v smeri vrha Bolado. Obe gori sta označeni na kartah obmejnih komisij in na Lliboutrijevi mapi. Okrog treh popoldne sta bila oba cilja dosežena. Z altimetrom izmerjena višina je pokazala 2.900 metrov za Agassiz in 3.600 m za Bolado. Jure je zahodno od Bolada opazil še drug vrh in po dveh urah hoje se je povzpel na njega. Krstil ga je za Cerro Masters. Tretji vrh iste skupine, v trikotniku južno od vrhov Bolado in Masters se bo imenoval Cerro Tomek v spomin Tomaža Kralja.

Okrog desetih zvečer so se vsi trije planinci sestali na visoki planoti ob vzhodno preplezanih gora, Mengelle je bil mnenja, da ima za enkrat proti dovolj in

ARGENTINA

(Nadaljevanje s 1. str.)

Carcano v vladi dr. Frondizija je že dolgo vrsto let v prijateljskih zvezah s Kennedyjevo družino. Z očetom umorenjenega ameriškega predsednika Johna Kennedyja sta bila istočasno poslanika v Parizu ter sta v francoski prestolnici zastopala svoji državi. Tu so postali prijatelji ter je dr. Carcano pred 25 leti pripeljal mladega Johna Kennedyja s seboj v Argentino, da je na njegovem velikem posestvu preživel velikonočne praznike. V spomin na ta dogodek je dr. Carcano dal sedaj vzidati v farno cerkev v Ascchingu spominsko ploščo, ki jo je po blagoslovitvi odkrila predsednikova vdova.

Ugotavljanje škode po poplavih

V severnih argentinskih provinciah po zadnjih velikih poplavih ugotavljajo od naraslega vodovja povzročeno škodo. Je ogromna in pogled na področja, ki so bila dalj časa pod vodo, je žalosten. V provinci Formosa je bilo poplavljenih 1.700.000 hektarjev. Na 38.000 hektarjih je poplava uničila vse poljske pridelke. V naraslem vodovju je utonilo 160.000 glav goveje živine. V provinci Chaco, kjer v glavnem pride-ljujejo bombaž, je bilo poplavljenih 375.000 hektarjev z bombažnimi nasadi. Na področju 85.000 hektarjev so vsi bombažni nasadi uničeni, v provinci Formosa je uničenih 73% bombažnih področij, v provinci Corrientes pa polovica. Zaradi poplav bo letos pridelek koruze v navedenih provinciah za polovico manjši kot je bil lansko leto.

Poplavni katastrofi v severnih provinciah vzdolž veletoka Parana se je sedaj priključilo na jugu še področje okoli mest Gral Roca in Cipoletti v Rio Negro, kjer ljudje goje sadjarstvo in hmeljarstvo. Dne 29. in 30. marca so na omenjenih področjih bili tako močni nalivi, da so narasle reke povzročile veliko materialno škodo po mestih, še večjo pa po sadnih nasadih, kjer je sadje, ki še ni bilo obrano, šlo skoro vse v izgubo. Tudi v teh krajih gre povzročena škoda v visoke milijone.

V nekaj vrsticah...

Vlada je z dekretom zvišala nekatero tarife. Za poštni list je npr. treba sedaj plačati \$ 500, za osebno izkaznico 50 pesov.

Volitve v provinci Mendoza bodo v nedeljo 17. aprila. V tej provinci imajo večino demokrati, ki so pa v koaliciji z vladnimi ljudskimi radikali izglasovali za to provinco novo ustavo, po kateri bodo sedaj volili tudi guvernerja. Direktno volitve guvernerja so nadomestili s kolegialnim volivnim sistemom. Do koalicije demokratov in radikalov je prišlo tudi zaradi tega, da bi prepričali, da ne bi province dobili v roke peronisti. Volitve v provinci Catamarca, ki bi bile morale biti na veliko nedeljo 10. aprila, so preložili na 29. maj.

je sklenil, da se bo vrnil v višinsko taborišče, Peter in Jure Skvarča pa sta se odločila, da bosta izrabila lunino svetlobo in lepo vreme in poskusila še Cerro Bertrand severno od Agassiza. V maratonskem nočnem maršu sta obkrožila po zahodni strani Cerro Agassiz in okrog ene ponoči sta že začela vzpon po južni ledeni steni pogorja Bertrand. Ob šestih jutraj sta dosegla sedlo med dvema vrhovoma in ob osmih jutraj dne 11. februarja sta stala na najvišji točki gore, označene na zemljevidih kot Cerro Bertrand (3.200 m altimetrične višine).

Razgled na množico nepoznanih pogorij in vrhov in na polarno pokrajino celinskega ledu je veličasten. Aparati naglo posnemajo slike, ki bodo prikazale vso lepoto oddaljene divjine tudi tistim, ki sami ne morejo v te čudovite kraje. Še ena želja jim ostane, žal neizpolnljiva: odstran sedla, ki sta ga v rani uri dosegla, se vzpenja še en vrh, ki izgleda najvišji, v tem predelu celinskega ledu. Nima imena in označen bo na kartah kot Cerro Vivod. Povzpeli se tja gori, je čisto planinska težnja. Toda več kot štirindvajset ur hoje teži v nogah, preveč sta fanta iztrpana in povratek je še dolg. S težkim srcem se odpovesta vrhu in se vrneta v višinsko taborišče, kamor dospeta ob sedmih zvečer.

Odprave je konec in čez nekaj dni bo motorni čoln narodnega parka prepeljal prtljago in planince v obljudene kraje. Z izjemo Petra, ki se naveliča čakanja in si kar sam utre prehod čez drn in strn in v dolgem enodnevnem maršu preko gora, ledenikov in močvirij doseže estancijo Cristino.

V. Arko

Novice iz Slovenije

Volk dlako menja, čudi pa ne...
Tito je 12. marca na zaključku tretje seje Centralnega komiteja Zveze komunistov v Beogradu odločno poudaril, da je napačno pričakovati, da bi se smotri reforme mogli uresničiti v dveh ali treh letih; za to je potrebno dosti več časa. Ponovno je zahteval, naj se čimprej odstranijo iz vseh položajev ljudje, ki nimajo moralnih kvalifikacij.

Na Zahodu so največje marsikje mislili, da se bo jugoslovanski komunizem zaradi gospodarskega sodelovanja z zahodnimi državami spremenil. Toda Tito je jasno in odločno izjavil, da se idejno Zahodu ne bodo nikdar približali: „Imamo svoj socialistični sistem in svojo lastno pot v izgradnji socializma. Smo pa isti kot smo bili! Sposobni pa smo kritizirati svoje slabosti in se ob tem marsikaj naučiti.“

V Murški Soboti so nedavno na občinskem zborovanju med drugim razpravljali tudi o „odhajanju delovne sile v tujino“ ter o posledicah, ki nastajajo, če odideta oče in mati na delo v inozemstvo, otroka pa pustita doma. Ugotovili so, da je v Prekmurju 1200 mater, ki so odšle na delo v svet, onega so pa pustile otroke v starosti od enega leta do sedem let pri sorodnikih. Sklenili so, da materam otrok izpod enega leta, ne bodo dovoljevali odhoda v tujino.

V Črnem vrhu nad Idrijo je januarja meseca začela obratovati vlečnica. Dolga je 400 m in lahko v eni uri prepelje 400 smučarjev.

Slovenski komunisti so še vedno najbolj fanatični zagovorniki brezbožne komunistične materialistične ideologije. Zato še vedno nastopajo proti vsemu, kar spominja na vero in Boga. Tako npr. še vedno na nerazlične načine ovirajo delo pri širjenju verske propagande. Sicer dovoljujejo, da sme v Sloveniji izhajati verski list. Pa samo ta in še ta se ne more razviti, kakor bi se lahko, ker mu ne dajo papirja. Če le morejo, store vse, da delo duhovščini

otežkočijo. V svojih publikacijah in radijskih ter televizijskih oddajah pa vedno preprečijo, da bi se sploh kdaj imeovala beseda Bog, ali Kristus. Tako daleč gredo, da npr. ljubljanska radijska postaja pri svojih oddajah vedno izpušča prvo kitico tiste narodne pesmi, ki se začneja z verzom „Bog je ustvaril zemljico, oj zemljico“ in jo redno začenjajo z drugo kitico z verzom „Zemljica rodila, oj trtice...“ Tako fanatični so še vedno komunistični funkcionarji v Sloveniji. V Zagrebu so pa za božič že dovolili izdaje gramofonske plošče s hrvatskimi božičnimi pesmimi.

V Beogradu je bila nedavno razprava proti tajniku Titovega poslanstva v Burmi nekemu Valentinu Zajcu. Svoje „diplomatske sposobnosti“ je tako uspešno razvijal, da so ga morali postaviti pred sodišče „zaradi zlorabljanja položaja in kraje“. Obsojen je bil na pet let in pol zapora, razen tega pa še na povračilo treh in pol milijona dinarjev nekemu pakistanskemu industrialcu.

Kjer gospodarijo komunisti tudi najbogatejšo državo spravijo na rob gospodarskega propada. Tako se je zgodilo tudi v Jugoslaviji, kjer pred vojno ni bilo potrebno uvažati živil, ampak jih je država pod tedanjim „reakcionarnim gospodarskim sistemom“ vedno lahko tudi izvažala. Komunisti so pa državo spravili tako daleč, da je moral zvezni izvršni svet odobriti uvoz 50.000 ton krompirja, 3.000 ton paradiznikov, 3000 ton jabolk in 50 milijonov jajc v vrednosti pet milijonov dolarjev.

Pred vojno je bilo v Srbiji, Vojvodini, na Hrvaškem, pa tudi v Sloveniji paradiznikov toliko, da jih je bilo po trgih naprodaj kar na kupe, prav tako ostale povrtnine in drugih poljedelskih pridelkov. Komunisti jih pa morajo uvažati in zanje plačevati dolarske devize. Tak način gospodarstva se je začel upirati že samim komunistom in je proti njemu nastopil celo tako komunističen list kot je beograjska „Politika“, ki

XI. Slovenski dan

Poleg kulturnih in narodnozgodovinskih nastopov ter manifestacij imajo slovenski demokratični naseljenci v svetu vsako leto tudi priveditve vsenarodnevskega značaja. To so žunijske spominjske slavnosti, proslave 29. oktobra kot rojstnega dne slovenske narodne svobode, poletne versko-narodne romarske manifestacije in slovenski dnevi.

Ustanovili so jih pred enajstimi leti slovenski demokratični naseljenci v Argentini. Od tu so se potem razširili že skoro v vse države, v katerih žive slovenski demokratični izseljenci. Njihovi ustanovitelji so določili, da naj bodo to dnevi s tako širokim okvirom, da bodo lahko zbirali vse Slovence, čeprav so različnih političnih in svetovnonarodnih prepričanj in pogledov, samo, da priznavajo demokratično in krščansko načela in s tem odklanjajo silverno obliko totalitarnih sistemov.

Naloga dosedanjih slovenskih dni je bila na eni strani splošno narodno manifestativnega značaja, se pravi, da naj bodo pravi ljudski tabori, ki naj združijo vse tiste, ki slovenskemu narodu žele pravo svobodo in srečo, na drugi strani pa socialnega, ki naj opozarjajo vse slovenske ljudi na njihovo dolžnost skrbeti za tiste Slovence, ki so zašli v težave, bodisi zaradi nesreče ali starosti, ter so sedaj v stiski in so pomoči skupnosti potrebni.

To nalogo ima tudi letošnji slovenski dan v nedeljo, 17. aprila, in jo bodo imeli tudi naslednji. Zato je dolžnost vseh, ki jim skrb za slovenske narodne in verske dobrine ter krščanska ljubezen do bližnjega ni samo prazna beseda, ampak živa narodna potreba, da se ga udeležijo in s svojo navzočnostjo omogočijo, da bo izpolnil svoj namen in dosegel svoje cilje.

Dr. Janez Kraljč

Pred 25. leti

Druga svetovna vojna v Sloveniji

Zame se je začela v škofiji kapeli v Ljubljani. S sveto mašo in mašniškimi posvečenji. Mussolini in Hitler sta vladala Evropi. V zraku sta nadvladala tudi Veliko Britanijo in Severno Afriko. Stalin je bil dragi prijatelj, ker je imel nenapadalno pogodbo s Hitlerjem in je že zasedel pol Poljske. Proti vsem upom smo upali, da bo Hitler vsaj malo dostojen z nami. Ljubljanski škof dr. Rožman ga je bolje poznal in mu manj zaupal. Hitler in dr. Rožman sta prvič „kolaborirala“ v kroškem plebiscitu. Hitler za Nemce in Rožman za Slovence. Hitler je dobil in Rožman je izgubil. Zato je Rožman postal „begunec“ pred Hitlerjem in Ljubljana ga je sprejela. Za Hitlerja je bil Rožman „umazan izdajalec“ Avstrije Hitler je bil rojen Avstrijec. Ker je škof poznal Hitlerja, je odredil mašniško ordinacijo za cvetno nedeljo 1. 1941. Ne na običajni dan sv. Petra in Pavla, in tudi ne javno v stolnici, ampak naskrivaj v svoji kapeli. Okrog deset minut pred sedmo uro smo se zdrenjali v majhno kapelo. On nas je že čakal sredi oltarja ves v ornatu in obrnjen proti nam. Ko sem pripravljaval ordinande na mašniško posvečenje, nisem bral časopisov ali poslušal radia, da bi trpel isto odpoved, ki so jo novomašniki moral

doprinesiti. Sedanji msgr. dr. Janez Vopodivec je bil med njimi. Skrivaj je pristopil in mi prišepnil: „Moj oče mi je povedal, da nas je Nemčija napadla ob dveh zjutraj. Ali hočete to povedati škofu?“ — „Počakajte, da se ordinacija konča,“ sem mu rekel. Pet minut pred sedmo smo zaslišali hreščanje in bobnenje bombnikov. Kmalu nato detonacije bomb in protiletalske baterije z ljubljanskega gradu. Šipe v kapeli so šklepetale, oltar se je zibal in cela kapela se je večkrat potresla. Pristopil sem k škofu, da bi mu zaupal skrivnost, češ, vojaka je! Škof je rekel: „Vem. Ob dveh me je zbudil ban Natlačen.“ — „Boste izvršili ordinacijo?“ — „Jasno,“ je rekel. — „In če vsi umrjemo tu?“ — „Kaj zato! Saj ste menda pripravljani po duhovnih vajah,“ je bil njegov odgovor. Vse svete obrede je dovršil počasi in z umerjenostjo. Nič ni hitel, nič skrjal.

Ko smo se izdrenjali iz kapele, so se ljudje gnetli na stopnicah in hodnikih. Škofijsko dvorišče in Predškofijo — cesta med stolnico in Kolovratom — vse polno ljudi. Mirni in tihi so čakali blagoslova palm. Še v škofiji nam je naš prvi vojni poročevalec g. France Dolinar razgrnil prvo vojno poročilo. Prišel je od uredništva „Slovenca“ in je vedel: „V Zeleni jami so Messer-

Na Pristavi znova začnemo

„Povsod napredujejo, grade domove, jih preurejajo in v njih se razvija živahno delovanje, le Pristava v Castellarju se nikamor ne premakne iz životari.“ Tako je brez zle volje pred nedavnim modroval dober slovenski možak. Delno ima mož prav. Ko v nobenem večjem slovenskem naselju še niti mislili niso na lasten slovenski dom, je slovenska skupnost zbrala toliko denarja, da je bilo mogoče kupiti Pristavo v Castellarju. V začetku pred 15 leti je bilo zanjo vsesplošno zanimanje in obstajali so lepi načrti za njeno ureditev. Zanimanje pa je popustilo in to tako, da je Pristava začela le še živetariti in bi tudi propadla, ko se ne bi zanjo zavzeli njeni slovenski sosedje. Ti so jo reševali in jo še danes rešujejo. Nekaj idealnih in

pravi, da bi za omenjenih pet milijonov dolarjev? lahko obnovili strojne naprave v marsikateri tovarni.

Doma je zelo razvit tudi takoimenovani lovski turizem. Iz inozemstva prihajajo v Slovenijo na lov lovci ter ribiči. V deželi puščajo lepe zneske za postreljeno divjačino in nalovljene ribe. Zato ni nič čudno, če so hoteli priti do denarja tudi lovci v Beli krajini, kjer se je pojavil medved ter delal škodo kmetom po njivah. Zanj je nekdo iz tujine ponujal čedno vsoto. Nastalo je vprašanje kako do medveda priti. Da bi ga privabili, so lovci za vabo na mrhovišče postavili starega oslička. Ko so živalico vodili v gozd, so ljudje lovce izpraševali, kaj bodo z oslom počeli. Lovci so razlagali, da bodo z njim privabili medveda, za medveda dobili denar in tako tudi kmetom pomagali, ker jim medved v bodoče ne bo delal več škode. Pa se je neki kmet oglasil in lovčemu povedal, naj nikar ne mislijo, da je medved tak osel kot mislijo. In se je res izkazalo, da ni kajti medveda ni bilo več na spregled.

SLOVENCI V ARGENTINI

SLOVENSKA VAS

Gostovanje Slovenskega odra iz Carapachaya

Na cvetno nedeljo popoldne so član dramatskega odseka Slovenskega doma iz Carapachaya gostovali na tukajšnjem odru z Jahnovo narodno igro v štirih dejanjih „Dom“. Igro je režiral g. Albin Petelin, ki je pred njo jedrnat raztolmačil pomen njene vsebine za naše razmere in na mojstrski način predstavil igralce polni dvoran gledalcev.

Vsebinska igra je dvorano dejansko takoj „zgrabila“, vendar pa se je stik med odrom in dvorano od dejanja do dejanja še stopnjeval zaradi močnih občinskih karakterjev, ki jih je ustvarila režija in zvesto podali posamezni igralci. Tiper trpeče, tola predobre kmečke matere vdove je prav dobro podala gđ. Klemenčičeva. Gđ. Mrmorjeva je blestela prav tako v vlogi mestne študentke Angele, kakor tudi v vlogi „dekle na lastnem domu“. Zvesto ji je sekundirala Tončka gđ. Draganove. Bajtarsko dekle Ivarko je prisrčno in z veliko skrbnostjo podala gđ. Sušnikova. V moških vlogah ima oder iz Carapa-

chaya prednost, katere drugi odri nimajo, to je sorazmerno veliko rezervo starejših izgrajenih igralcev. Židovska zvitost g. Vrečiča v vlogi krčmarja je bila občudovanja vredna. Vdanost in zvestoba Trati, ki jo je verno odigral g. Tršan v vlogi hlappa in „strica“ Toneja, nista zaostajali. Tine, ki ga je podal g. Klemen, je res krepko vihtel bič in bil po konjih in ljudeh, da je vse škripalo. Večni študent Mirko, katerega je igral g. Grižar, je bil prepričljiv. Isto velja za Stankota, katerega je podal g. Korošec. Profesor g. Sušnika in Milnarjev Lojze g. Žnidarja sta zvesto dopolnjevala kvaliteto soigralcev. Vsi skupaj so pripravili gledalcem lep nedeljski popoldan, za kar so bili ob koncu nagradjeni z navdušenim ploskanjem.

Dramatski odsek društva Slovenska vas je ob tej priliki jasno spoznal, da mu bo oder — gost v bodoče nevaren tekmeec, toda seveda samo v plemeniti tekmi. O tej tekmi in še o mnogih drugih so se po igri pogovarjali ob pogrnjeni mizi gostje in gostitelji še pozno v noč.

Po posvetu z osrednjim društvom

Maks Jan

Vsak teden ena

FANTJE SO PO VASI ŠLI...

*Fantje so po vasi šli,
ljub'ce niso več našli.
Le od kraja preč,
če se prav ne vid'no več.*

*Barčica je splavala,
ljub'ca je zajokala,
o ne jokaj več,
če se prav ne vid'no več.*

*Barčica po morju gre,
ljub'ca umiva si roke,
umiva si roke, umiva ličice,
toči vmes grenke solze.*

Zedinjena Slovenija, ki naj bi po volji tistih Slovenk in Slovencev, ki so plačali deleže za nakup Pristave, postalo pravi lastnik tega premoženja, bodo društvo ustanovili in v nedeljo 1. maja t. l. ob štirih popoldne bo na Pristavi ustanovni občni zbor.

Dokler vprašanje lastništva ni pravno urejeno — in v nedogled se ta zadeva ne sme vleči —, bo društvo skrbelo za vzdrževanje Pristave. Ko bo pa v sporazumu tudi s formalnimi lastniki pravno vprašanje lastništva urejeno, pa bo društvo prosilo, da dobi Pristavo v najem. Društvo pa se obveže, da bo skrbelo ne samo za njeno vzdrževanje, temveč tudi za njen razmah in napredek. Pristava pa naj ostane tudi v bodoče na razpolago za vse naše velike prireditve in na njej je vedno dobrodošel gost vsak Slovenec, zlasti tisti, ki je s svojim denarjem in delom pripomogel, da Pristavo sploh imamo.

F. P.

Inflacija v

S. F. R. Jugoslaviji

Pod tem naslovom je izšla temeljita 42 strani obsegajoča razprava g. dr. Ljuba Sirca, docenta politične ekonomije na vseučilišču v Glasgowu v Vel. Britaniji in sicer v izdanju Hrvatske skupine Zveze liberalnih pregnancev iz Jugoslavije, Liberalne demokratske zveze Bosancev muslimanov, Slovenske Pravde in Srbske zadruge Oslobođenje v Veliki Britaniji. Brošuro je napisala Pika Print Limited, 76 Graem Road, Enfield Middx, ki tiska tudi Klic Triglava.

Gornja razprava o sedanji gospodarski stvarnosti pod komunisti v Jugoslaviji je prevod dr. Sirčeve angleško pisane razprave, ki je bila objavljena konec leta 1955 v zborniku Review, ki ga za objektivno seznanjanje angleške in ameriške javnosti z aktualnimi problemi v sedanji komunistični Jugoslaviji izdaja študijski center za jugoslovanske zadeve v Angliji.

Na angleško dr. Sirčeva razprava o inflaciji v S. R. Jugoslaviji smo slovensko javnost opozorili v Svob. Sloveniji z dne 3. februarja t. l., v današnji številki pa poročamo o njenem hrvaškoserbskem prevodu. Kakor smo dejali za angleško, povemo tudi za njen hrvaškoserbski prevod: Kdor hoče dobiti točno, pravo sliko o sedanjih gospodarskih težavah v Jugoslaviji, mu bo za to Sirčeva razprava dragocen pripomoček.

Velika nedelja leta 1941

Pričakovali smo, da bo Slovenija prvo in najtrše bojišče. Dobro je bila utrjena v Rupnikovi liniji. Toda od bloške planote, čez Blegaš in „Hudičev vrtec“ do Drave so se vojaki razšli. Mobiliziranci so bili doma v civilu. Veseli, da so hiše bile cele in sami živi. Vsi pa potrli, ker so bili zvesti vojaki in so dobro vedeli, da so izgubili svobodo. Karkoli bo prinesla prihodnost, bo manj kot so imeli v Jugoslaviji. Pričakovali smo, da bo Nemec pobral štajersko in Gorenjsko, toda kdo bo zasedel Ljubljano? Mussolini ali Hitler? Po večini smo si želeli Italijane, češ da so boljši kristjani. Primorski begunci in strokovnjaki, kakor g. Filip Terčelj, so pa mislili, da bodo Nemci boljši. Tudi mnogi delavci, posebno železničarji, so bili odkrito za Nemce, ker „Hitler bo prinesel delo in red delavcu, farju pa trdo vest“. Hitler in Stalin sta se spajdašila. Kasneje smo dobili vse tri po vrsti: Mussolinija, Hitlerja in Tita. Vsak slabši od svojega predhodnika.

(Bo še)

SLOVENCI POSVETU

SVICA
Martin Zekar umrl

Iz Švice smo dobili sporočilo, da je v mestu Glatbrugg marca meseca umrl biv. domobranski častnik Martin Zekar in sicer za cirozo jeter kot posledico pretezanega trpljenja in stradanja v taborišču Dachau ter v komunističnih zaporih.

En dan pred njegovo smrtjo je ugasnilo življenje tudi njegovi 82 let stari materi, ki je odšla leta 1945 na Koroško, odkoder jo je pozneje sprejela švica. Tako sta ležala istočasno mati in sin na mrtvaškem odru ter so ju tudi pokopali v skupnem grobu.

Rajni zapuščila vdovo z dvema nedorasloma otrokoma - dveletno Mojco in enoletnim Tinkom ter Janezkom, ki je bil rojen po očetovi smrti pred tednom dni.

Z bridko usodo pokojnikove vdove globoko sočustvuje vsa tukajšnja javnost in ne samo slovenski rojaki.

Rajni Martin Zekar je bil med okupacije za Bežigradom član Slovenske legije in je z ostalimi zbiral orožje za čas, ko bi bilo treba seči po njem. Kot domobranski častnik je bil strah in trepet komunistov za Bežigradom. Zato so se ga hoteli znebiti za vsako ceno in so to storili z ovadbo Gestapu, ki je leta 1944 Zekarja zaprl in ga poslal v taborišče Dachau. Od tu so ga komunisti v začetku junija 1945 s pomočjo podkupljivega ameriškega narednika skupno s polkovnikom Peterlinom, majorjem Križem in ostalimi protikomunističnimi borci vrnili v Ljubljano, kjer so decembra 1945 uprizorili znani „božični proces“. Martin Zekar je bil obsojen na smrt, pozneje pa pomiloščen. Strahote komunističnih zaporov je moral prestajati polnih 10 let v Mariboru. Zaradi njih je postal stoočtosten invalid. Končno se mu je posrečilo priti v svobodni svet. Naselil se je v Švici, kjer je dobil zaposlitev pri švicarski letalski družbi Swissair. V Švici se je tudi pred leti poročil. Z ženo in materjo je živel srečno življenje v svobodni Švici. Toda prekinila ga je sedaj smrt.

Rajni Zekar je pred leti vzbudil pozornost med slovensko javnostjo s svojim „Pričevanjem“, v katerem je v

PO ŠPORTNEM SVETU

Z zmago nad čilsko teniško ekipo s 3:2 se je Argentina uvrstila v naslednje kolo ameriške zone tekmovanja za Davisov pokal. Z naslednjim tekmečem Mehiko se bo argentinska ekipa merila naslednji mesec ali v Mehiki ali celo v ZDA. Pretekli petek je čilski igralec Rodríguez premagal Soriana s 1:6, 7:5, 6:4 in 6:3. Naslednji dan je izenačil Aubone z zmago nad Cornejom z 8:6, 6:1, 3:6, 5:7 in 6:2. V prvi parovi sta Aubone in Soriano premagala čilski par Rodríguez-Pabst po težki borbi s 3:6, 5:7, 6:2, 7:5 in 6:2. V naslednjem je Soriano premagal v odlični igri Corneja s 6:2, 9:7 in 6:3. S to zmago si je Argentina priborila vstop v naslednje kolo in zato tekma med Rodríguezom in Aubonejem ni bila več važna. Rodríguez je Auboneja pregazil s 6:1, 6:1 in 6:0.

Popotni vtisi iz Slovenije in Dalmacije

Slovenski izseljenec je lani prebil več mesecev v Evropi. Z avtomobilom je prevozil skoro vse zahodne evropske države. Bil je tudi nekaj časa na počitnicah v Jugoslaviji. Svoje vtise je povedal prijatelju Svobodne Slovenije, ki jih je strnil v pričujoči članek.

V Jugoslavijo sem prispel ravno v trenutku, ko so začeli izvrševati to, kar imenujemo gospodarsko reformo. Prve dni sem menjal dolar za 1000 dinarjev in šele kak teden dni pozneje za 1.250 dinarjev. Vsepopsoj je bila zbežanost. Trgovine so bile zaprte „zaradi inventarja“. V Ljubljani 5 dni ni bilo mogoče kupiti moke. Vsi so bili zaskrbljeni kakšne bodo posledice. Cene so se začele takoj dvigati, plače tudi, vendar ne v istem razmerju. Ni šlo brez protestov. Vsi so godrnjali, toda javno so to pokazali samo delavci. Na Jesenicah npr. so možje ostali doma, žene z otroci pa so molče napolnile trg in ceste in tam sedele ves dan. V Zagrebu je bil protestni sprevod delavcev. Nosili so velike napise, toda ne takih, kakor jih nosijo komunistični propagandisti. Na enem je bilo namreč napisano z velikimi črkami „Tito, daj hleba, prodaj Galeba (ladja, s katero Tito vedno potuje na obiske v tuje države, op. ur.).

Ko sem se vozil po Gorenjski sem ugotovil, da je lepa, kot je bila poprej. Njene lepote ne more spremeniti noben komunistični hudčič. Le tujih turistov je preveč, kakor sploh povsod po Evropi, kjer so cene ugodne. Bled se ni dosti spremenil. Stari grad so popra-

Zbornikih Svob. Slovenije za leta 1962, 1963 in 1964 opisal dogodke neposredno pred njegovo aretacijo v Ljubljani, ljubljanske zapore, prevoz v Dachau, trpljenje v tem taborišču, vrnitev v Ljubljano, komunistične zapore v njej in mučenja, pripravo procesa, obtožnico in proces.

Naj počiva v miru v svobodni švicarski zemlji, njegovi vdovi pa izrekamo najgloblje sožalje ter iskreno sočutje.

ŠAH

V Moskvi se je v ponedeljek 12. aprila pričel dvoboj med sedanjim svetovnim šahovskim prvakom Tigranom Petrosjanom in izzivalcem Borisom Spaskim. Dvoboj je trajal kar dva meseca, ker bosta odigrala 24 partij - vsak ponedeljek, sredo in petek, prekinjene partije pa ob torkih, četrkih in sobotah. Spaski bi moral zbrati vsaj 12,5 točk za osvojitve naslova, dočim Petrosjanu zadošča 12 točk za ohranitev naslova. Petrosjan prvič brani naslov prvaka, odkar je 1963 odzvel naslov Botviniku.

Vestnik SFZ

Na zadnjem običnem zboru Slovenske fantovske zveze je bila volitev samo predsednika ter je bil za to mesto znova izvoljen Jernej Dobovšek, ostale funkcije so si nato razdelili odborniki ter je sedanjí odbor SFZ sestavljen takole: predsednik Jernej Dobovšek, polpredsednik Janez Čeč, tajnik Janez Zorec, blagajnik Jože Šenk, športni referent Franci Sušnik, odbornik Jure Seršen.

Bivši odbor SFZ je skupno z odborom SDO pripravil organizacijski tečaj za vse odbornike mladinskih organizacij, ki bo v soboto 30. aprila, ter v nedeljo, 1. maja, popoldne. V nedeljo, 1. maja, bo tudi skupni sestanek, nato ko-

silo, da se bodo lahko vsi odborniki udeležili tečaja.

Namen tečaja je dati vsem odbornikom teoretično podlago o organizacijskem delu ter nakazati namene in cilje mladinskih organizacij. Važna točka bo kritičen pregled vsega delovanja v lanskem letu združen z debato, izmenjavo misli ter s konkretnim načrtom za delo v tekočem letu.

OBVESTILA

V sklopu filmskih predstav Mladinskega odseka Slomškovega doma bo predvajan barvni film „Manto Sagrado“ (Sveti plašč). Predstavi bosta v soboto 16. aprila ob 19.30 in v nedeljo 17. aprila ob 20 v Slomškovem domu. Za otroke znižana v stopnina. Vabljeni!

Slovensko katoliško akademsko društvo vabi vse člane in prijatelje na sestanek, ki bo v soboto, 16. aprila, ob 19 v prostorih Slovenske hiše.

Velikonočni sestanek naraščajnic in mladenk iz San Justa bo v nedeljo 17. aprila po slovenski maši v Našem domu.

Slovenski dom v San Martinu

vabi vse rojake in rojakinje na

PETLETNICO OBSTOJA DOMA

in BLAGOSLOVITEV NOVIH PROSTOROV v nedeljo, 24. aprila 1966

Ob 11 dopoldne sv. maša in Ob pol 16 popoldne

akademija

LJUDSKA VESELICA

Igra orkester STURM

XI. SLOVENSKI DAN

s sodelovanjem slovenskih domov in drugih organizacij

Bela nedelja, 17. aprila 1966, na Pristavi

11.30 sv. maša z govorom, ki jo daruje msgr. Anton Orehar

12.30 kosilo

16.—govor predsednika Zedinjene Slovenije g. Božidarja Finka Vabljeni vsi rojaki na prijeten pomenek in veselo svidenje.

Vmes zanimivi prizori, kot nastop otroške folklorne skupine iz Ramos Mejije, pod vodstvom ge. Eme Blejčeve in živi šah mladine iz Morona pod vodstvom g. Rajmunda Kinklja.

Ves čisti dobiček namenjen socialnemu skladu

SLOVENSKA MLADINA V SAN JUSTU

Vas vljudno vabi na

II. družinsko družabno prireditev

v soboto 23. aprila ob 20. uri v Našem domu v San Justo

Dekoracija in okolje gorenjsko-tirolsko

Mize lahko rezervirate v delikatesni trgovini VESTER-MAČEK, Rivadavia 11576, T.E. 64-1063

Slomškov dom pripravlja v soboto 23. aprila ob 20 prosvetni večer.

Zvezni občni zbor SDO bo v nedeljo 24. aprila po sv. maši v Slovenski hiši.

Društvo Slovenska pristava v Castelarju bo imelo ustanovni občni zbor v nedeljo 1. maja t. l. ob 16 na Pristavi. K udeležbi vabimo vse rojake iz Castelarja, Morona in bližnjih krajev, pa tudi vse bivše delničarje Pristave. — Pripravljali odbor

Družabna pravda bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo 1. maja ob 10. Vsi udeleženci so vabljeni k sv. maši ob pol deseti uri.

Slovenski dan. Gospe in gospodične vljudno prosimo, da z darovanjem pečiva pomagajo k dobremu uspehu dneva.

Vsem članom sporočamo, da bo v nedeljo, 24. aprila 1966 ob 10 v prostorih Našega doma v San Justu

IX. redni občni zbor

zadruga „Naš dom“. Vse člane prosimo za redno udeležbo.

Odbor

OGLEJTE SI BARVNI FILM

MANTO SAGRADO (Sveti plašč)

Sobota 16. aprila ob 19,30

Nedelja 17. aprila ob 20

v Slomškovem domu

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V BUENOS AIRESU

otvori letošnja sezono v soboto, 23. aprila 1966 točno ob 20. uri Dvorana Slovenske hiše, Ramón Falcón 4158

IVAN CANKAR

Za narodov blagor

komedija v štirih dejanjih

Režija: Maks Borštnik

Scena: Ivan Bukovec

Predstavi tudi v nedeljo 24. aprila ob 18 uri in v soboto 30. aprila ob 20 uri Vsi rojaki vljudno vabljeni!

Zahvala

Ob izgubi nepozabnega moža in očeta se iskreno zahvaljujemo našemu g. župniku svetniku Alojziju Košmenlju za prvo tolažbo in molitev ob pokojnem. G. direktorju msgr. Antonu Oreharju za vodstvo pogreba in g. kaplanu Matiji Borštinarju za asistenco.

Posebno zahvalo smo dolžni tistim, ki so darovali cvetje in onim, ki so namesto rož darovali Vincencijevi konferenci.

Vsem prijateljem in znancem, ki so z nami žalovali, ga hodili kropit in ga spremili na Olivos, srčna hvala.

Končno se zahvaljujemo vsem, ki so nam poslali pismene izraze sožalja in vsem, ki so nam v težkih urah bili v pomoč.

Franciška Dolinar roj. Čamernek, žena Naca por. Osterc z družino in s. Avguština, hčerki

di zahaja samo nova komunistična buržuazija. Prijeten kraj za kosilo in večerjo je ostal vrt hotela Union z dobro domačo hrano in dobro postrežbo. Le da je sedaj obdan s praznim prostorom za parkiranje in z nebotičniki okoli parkišča. Skozi grajski hrib so prevrtali predor, ki veže Mestni trg z razširjeno Karlovsko cesto. Stari in Mestni trg sta ostala nedotaknjena in bosta tako tudi ostala. Križanke so spremenjene v letno gledališče. Splošno dela mesto dober, čeprav nedovršen vtis. Toda poudariti moram, da sem v zadnjih letih dvakrat prepotoval zahodne evropske države in videl povsod še večji in boljši napredek.

Zato nisem mogel razumeti pretiranega ponosa Ljubljančanov nad napredkom svojega mesta v zadnjih letih. Za preureditev ljubljanskega mesta komunisti vendar nimajo nobenih zaslug, kajti Ljubljano je začel preurejevati že davno pred njimi po prvi svetovni vojni slovenski genij arhitekt Jože Plečnik, kateremu so komunisti delo samo ovrnili dokler so mogli. Moj vtis o Ljubljani je ta: Stara Ljubljana je bila dolga vas, nova Ljubljana je pa majhno mesto.

Obisk starih znancev je bil nerazveseljivo mučen. Ne zaradi političnih sprememb, ampak enostavno zato, ker so že vsi brez izjeme stari, neboljgini in neokretni. Razumljivo, saj so preživel skoraj dobo enega rodu pod neprestanim nasiljem, duševno brez zveze z ostalim svetom. Telesno slabotni, bor-

no oblečeni, v neprestanem strahu in v mrazem okolju.

Iz Ljubljane sem odšel na Rijeko. Cesta, ki so jo med vojno zgradili Italijani do Postojne in dalje do Trsta, je prav dobra, čeprav malo zanemarjena. Iz Postojne do Rijeke je pa slaba in nevarna. Rijeka se ni nič spremenila. Omet na hišah se luži, vse je umazano. Tudi restavracije. Za gosti, ki odidejo, miz ne pospravijo tako dolgo, dokler ne pridejo novi. In ti morajo čakati tudi do pol ure, da pride kak natak in jih neprijazno vpraša za naročilo. Po dolgem času prinese turško kavo in šele nato pospravi in pobriše mizo. Eden od hotelov je primerno moderen, cene v njem so pa iste kakor v ljubljanskem Levu. Večerjat sem odšel v hotel Jadran na Sušak. Naročil sem ribe, pa mi je natak povedal, da na Sušaku rib niso videli že nekaj mesecev. Nato sem na Rijeki poiskal ribji lokal in plačal za porčijo „zubatca“ 5 dolarjev.

Iz Rijeke sem se nameril v Dubrovnik. V potovalni pisarni so mi po dolgem telefoniranju sporočili, da lahko dobim na ladji Jugoslaviji samo prostor v prvem razredu in luksuzno kabino za premočevanje. Kaj sem hotel, moral sem pristati. Toda cena je bila tudi v dolarjih precej visoka. Ko sem bil na ladji, sem ugotovil, da je bila le 20% zasedena. Nazaj grede iz Dubrovnika na Rijeko sem imel na isti ladji isto kabino in sem plačal za drugi razred

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare Redactor: José Kroselj Redacción y Administración: Ramón Falcón 4158, Buenos Aires T. E. 69-9503 Argentina

FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775 TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824 Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 817.086

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1966: za Argentino \$ 1.400,—. Pri pošiljanju po pošti doplačilo \$ 100,—. Za ZDA in Kanado: 12 dolarjev za pošiljanje z letalsko pošto, in 8 dolarjev za pošiljanje z navadno pošto.

Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

Dr. FRANC KNAVS ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital T. E. 35-2271 Uradne ure 17—20 Na telefonu tudi dopoldne

JAVNI NOTAR Francisco Raúl Cascante

Escribano Público Pta. baja, ofic. 2 Cangallo 1642 Buenos Aires T. E. 35-8827